

วารสารบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ ปีที่..... ฉบับที่..... เดือน..... พ.ศ.

**ความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล
ของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนฤทธิยะวรรณาลัย
สำนักงานเขตสายไหม กรุงเทพมหานคร**

ปณิดา ประทุมคำ*

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนฤทธิยะวรรณาลัย สำนักงานเขตสายไหม กรุงเทพมหานคร จำแนกตามเพศและประสบการณ์ในการทำงาน ใน 6 ด้าน คือ ด้านหลักนิติธรรม ด้านหลักคุณธรรม ด้านหลักความโปร่งใส ด้านหลักความรับผิดชอบ ด้านหลักการมีส่วนร่วม และด้านหลักความคุ้มค่า

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ข้าราชการครูที่ปฏิบัติการสอน สถานศึกษา โรงเรียนฤทธิยะวรรณาลัย สำนักงานเขตสายไหม กรุงเทพมหานคร จำนวน 127 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม ซึ่งผู้วิจัยเก็บข้อมูลด้วยตนเองได้ข้อมูลกลับมาทั้ง 127 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 นำข้อมูลที่ได้อาวิเคราะห์ โดยข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามนำมาหาโดยการแจกแจงค่าความถี่ และค่าร้อยละ ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นของครู วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

สำหรับผลการศึกษาระดับความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนฤทธิยะวรรณาลัย สำนักงานเขตสายไหม กรุงเทพมหานคร เปรียบเทียบความคิดเห็นของครู จำแนกตามเพศ ใช้การวิเคราะห์โดยทดสอบค่า t-test (Independent t – test) พบว่า ในภาพรวมไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าไม่แตกต่างกันในทุกด้าน เปรียบเทียบความคิดเห็นของครู จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน ใช้การวิเคราะห์ค่าความแปรปรวนทางเดียว (One Way Analysis of Variance) พบว่าในภาพรวมไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ไม่แตกต่างกันในทุกด้าน

.....
*สาขาวิชาการบริหารการศึกษา

บทนำ

ในปัจจุบันสังคมมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว มีความก้าวหน้าของเทคโนโลยีสารสนเทศ ก่อให้เกิดความเปลี่ยนแปลงทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ซึ่งกลไกสำคัญที่จะช่วยขับเคลื่อนและพัฒนาให้เกิดความก้าวหน้าในด้านต่างๆ คือการศึกษา เนื่องจากการศึกษาเป็นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพ เจริญก้าวหน้าทั้งทางด้านสติปัญญา คุณธรรมความรู้ ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 มาตรา 6 ได้กำหนดให้การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข แนวทางการจัดการศึกษาโดยยึดหลักว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้หรือผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด การจัดการศึกษาไม่ว่าจะเป็นระบบหรือรูปแบบใด ต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม และกระบวนการเรียนรู้ มาตรา 22 ได้กำหนดหลักการจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ(สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานกฤษฎีกา, 2553: 14)

การที่จะดำเนินงานด้านการศึกษาดังกล่าวให้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดีนั้น ย่อมอาศัยปัจจัยเกื้อหนุนต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นบุคลากร งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ การบริหารจัดการต่างๆ ปัจจัยหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการดำเนินงานเป็นอย่างมากนั้นคือ ผู้บริหาร ซึ่งผู้บริหารต้องทำหน้าที่ควบคุม ดูแล ดำเนินการให้สำเร็จลุล่วงตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ ดังนั้นผู้บริหารจึงควรมีการตัดสินใจที่ถูกต้อง บริหารงานด้วยความโปร่งใส ซื่อสัตย์ สุจริต ตรวจสอบได้ ผู้บริหารต้องเป็นบุคคลที่มีคุณภาพในทุกด้าน ทั้งด้านวิชาการและด้านคุณธรรม ซึ่งสอดคล้องกับ วีระยุทธ ชาตะกาญจน์ (2552: 83) ได้กล่าวไว้ว่า คุณภาพของผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง ความพร้อมในการบริหารจัดการที่มีคุณภาพของผู้บริหารสถานศึกษา โดยจะแสดงให้เห็นถึงศักยภาพกระบวนการพัฒนาคุณภาพ และการควบคุมคุณภาพของผู้บริหารสถานศึกษา

ถือได้ว่าทรัพยากรทางการบริหารที่สำคัญที่สุด คือ ผู้บริหาร ผู้บริหารที่มีคุณภาพต้องบริหารจัดการองค์กรให้สามารถดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยการนำเอาหลัก"ธรรมาภิบาล" มาใช้ในการบริหารและจัดการศึกษา ซึ่งประกอบด้วย หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักความรับผิดชอบ หลักการมีส่วนร่วม และหลักความคุ้มค่า การนำเอาหลักธรรมาภิบาลมาบูรณาการเข้ากับการบริหารและจัดการศึกษา เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับโรงเรียนซึ่งอาจ บูรณาการได้ในทุกภาคส่วนขององค์กร คือ การดำเนินงานด้านวิชาการ

งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไป ซึ่งเป้าหมายในการจัดการศึกษา คือ ทำให้ผู้เรียนเป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุข (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546: 1-3)

สถานศึกษามีหน้าที่จัดการศึกษาให้แก่ประชาชน ซึ่งจำเป็นต้องนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ให้เหมาะสมในการบริหารจัดการศึกษา หลักธรรมาภิบาลประกอบด้วย หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักความรับผิดชอบ หลักการมีส่วนร่วม และหลักความคุ้มค่า โดยหลักการ 6 ประการดังกล่าวสามารถบูรณาการอยู่ในกระบวนการบริหารงานโรงเรียนทุกฝ่ายซึ่งหากผู้บริหารนำหลักการดังกล่าวมาใช้นำไปสู่การบรรลุเป้าหมายสูงสุดของการจัดการศึกษา ผู้เรียนมีคุณภาพ เป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุข รวมไปถึงเกิดการพัฒนาและเกิดประสิทธิภาพในการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษาตามไปด้วย

การบริหารโรงเรียนในปัจจุบันพบว่า มีปัญหาที่เกิดจากการบริหารที่ผิดพลาด ไม่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ราชการ บ่อยครั้งที่เกิดความเสียหายแก่องค์กรราชการ ตัวบุคคล มีเรื่องราวร้องเรียน ฟ้องร้อง ขอบความเป็นธรรม มีคดีความที่ต้องสืบสวน สอบสวนเป็นจำนวนมากสร้างความขัดแย้งในองค์กร ทำให้การปฏิบัติงานไม่ประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย บรรยาการในองค์กรเสียไป จากปัญหาดังกล่าวโรงเรียนจึงได้นำระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ.2542 ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ฉบับประกาศทั่วไป เล่ม 116 ตอนที่ 63 ง วันที่ 10 สิงหาคม 2542 มาใช้ในการบริหารงาน ประกอบกับสำนักนายกรัฐมนตรีได้มอบหมายให้หน่วยงานของรัฐและผู้เกี่ยวข้องปฏิบัติตามและรายงานผลการดำเนินการความคืบหน้าตลอดจนปัญหาและอุปสรรคต่อคณะรัฐมนตรีตามเวลาที่กำหนดไว้ในระเบียบ

ในปัจจุบันพบว่าโรงเรียนฤทธิยะวรรณาลัย สำนักงานเขตสายไหม กรุงเทพมหานคร ยังมีข้อบกพร่องในเรื่องของการบริหารงานนิติธรรม การมีส่วนร่วมในการบริหารงาน การประสานความร่วมมือในโรงเรียน มีปัญหาความขัดแย้ง การร้องเรียน ฟ้องร้อง การกล่าวโทษกันระหว่างครูด้วยกันเอง ครูกับผู้บริหาร ครูกับนักเรียน หรือแม้แต่ครูกับผู้ปกครองมีเหตุการณ์บางเรื่องหากปล่อยทิ้งไว้คงไม่เป็นผลดีต่อการบริหารการศึกษา

จากความสำคัญดังกล่าว ถ้าผู้บริหารสถานศึกษาได้ใช้หลักธรรมาภิบาลมาดำเนินการปฏิบัติอย่างจริงจังในการดำเนินงานต่างๆ ในโรงเรียนน่าจะก่อให้เกิดความสำเร็จมีประสิทธิภาพ สามารถพัฒนาคุณภาพการศึกษาได้ดียิ่งขึ้น ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจที่จะศึกษาความคิดเห็นของครูต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนฤทธิยะวรรณาลัย สำนักงานเขตสายไหม กรุงเทพมหานคร เพื่อใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงพัฒนาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนฤทธิยะวรรณาลัยในโอกาสต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนฤทธิยะวรรณาลัย สำนักงาน เขตสายไหม กรุงเทพมหานคร
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนฤทธิยะวรรณาลัย สำนักงานเขตสายไหม กรุงเทพมหานคร จำแนกตามเพศและประสบการณ์ในการทำงาน

ขอบเขตของการวิจัย

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย ตัวแปรต้น ได้แก่ สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม (เพศ และ ประสบการณ์ในการทำงาน) ตัวแปรตาม ได้แก่ การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนฤทธิยะวรรณาลัย สำนักงานเขตสายไหม กรุงเทพมหานคร คือ หลักธรรมาภิบาล 6 ประการ ประกอบด้วย หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักความรับผิดชอบ หลักการมีส่วนร่วม และหลักความคุ้มค่า

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากร ได้แก่ ข้าราชการครูที่ปฏิบัติการสอนสถานศึกษา โรงเรียนฤทธิยะวรรณาลัย สำนักงานเขตสายไหม กรุงเทพมหานคร จำนวน 198 คน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ข้าราชการครูที่ปฏิบัติการสอนสถานศึกษา โรงเรียนฤทธิยะวรรณาลัย สำนักงานเขตสายไหม กรุงเทพมหานคร จำนวน 127 คน โดยใช้ตาราง Krejcie and Morgan โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Sample Random Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม (questionnaire) แบ่งเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม (Check List) เกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบ ได้แก่ ข้อมูลทางด้านเพศ และประสบการณ์ในการสอน ตอนที่ 2 แบบสอบถามระดับความคิดเห็นของครูต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนฤทธิยะวรรณาลัย สำนักงานเขตสายไหม กรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักความรับผิดชอบ หลักการมีส่วนร่วม และหลักความคุ้มค่า

การสร้างเครื่องมือ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี จากตำรา เอกสาร บทความทางวิชาการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาสร้างเครื่องมือ สร้างแบบสอบถามระดับความคิดเห็นของครูต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนฤทธิยะวรรณาลัย สำนักงานเขตสายไหม กรุงเทพมหานคร เป็นแบบเลือกตอบ (Check List) และแบบมาตราส่วนประมาณค่า

□ 1 (Rating Scale) จากลิเคอร์ □ ท (Likert) จำนวน 30 ข้อ กำหนดขอบข่ายของเนื้อหาให้มีความสอดคล้องกับกรอบแนวคิดการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล นำร่างแบบสอบถามเสนอต่ออาจารย์ที่ปฏิบัติงานค้นคว้าอิสระ เพื่อตรวจสอบเนื้อหาและภาษาที่ใช้ในแบบสอบถาม นำร่างแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่านเพื่อหาความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) ใช้ดัชนีความสอดคล้อง (Index of Congruence : IOC) นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้กับกลุ่มประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน จากนั้นนำมาหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของ Cronbach (Cronbach' Alpha Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ 0.85 และนำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างและดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนฤทธิยะวรรณาลัย สำนักงานเขตสายไหม กรุงเทพมหานคร ใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS 17.0 for Windows มีขั้นตอนดังนี้

1. นำแบบสอบถามที่มีข้อความสมบูรณ์มาจัดระเบียบข้อมูลลงรหัส 127 ฉบับ
2. วิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ และประสบการณ์ในการทำงานของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้ความถี่ ร้อยละ
3. วิเคราะห์ความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนฤทธิยะวรรณาลัย สำนักงานเขตสายไหม กรุงเทพมหานคร โดยหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เป็นรายชื่อ รายด้าน และภาพรวม นำเสนอในรูปตารางประกอบการบรรยาย
4. วิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนฤทธิยะวรรณาลัย สำนักงานเขตสายไหม กรุงเทพมหานคร จำแนกตามเพศโดยใช้การวิเคราะห์ค่า t-test และสถานภาพโดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One way Analysis of Variance) และทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ โดยวิธีของเชฟเฟ (Scheffe) มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผลการวิจัย

1. ครูที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย และมีประสบการณ์ในการทำงาน 11 - 40 ปี มากที่สุด

2. ความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนฤทธิยะวรรณาลัย มีความคิดเห็นโดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

3. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับการบริหารงานตามหลัก ธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนฤทธิยะวรรณาลัย สำนักงานเขตสายไหม กรุงเทพมหานคร ที่มีเพศต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

4. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับการบริหารงานตามหลัก ธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนฤทธิยะวรรณาลัย สำนักงานเขตสายไหม กรุงเทพมหานคร ที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่องความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนฤทธิยะวรรณาลัย สำนักงานเขตสายไหม กรุงเทพมหานคร ซึ่งสามารถนำมาอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาค้นคว้า ด้านข้อมูลทั่วไปของครู พบว่า ครูที่ตอบแบบสอบถามเป็นเพศหญิง (ร้อยละ 61.1) มากกว่าเพศชาย (ร้อยละ 33.9) และมีประสบการณ์ในการทำงาน 11 - 40 ปี (ร้อยละ 38.6) เป็นส่วนใหญ่ ซึ่งความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนฤทธิยะวรรณาลัย สำนักงานเขตสายไหม กรุงเทพมหานคร ในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านหลักนิติธรรม ด้านหลักความคุ้มค่า ด้านหลักคุณธรรม ด้านหลักความมีส่วนร่วม ด้านหลักความโปร่งใส และด้านหลักความรับผิดชอบ ซึ่งสามารถอภิปรายผลแต่ละด้านได้ดังนี้

ด้านที่ 1 ด้านหลักนิติธรรม โดยภาพรวมและรายข้อ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากอาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารใช้ศาสตร์และศิลป์ในการโน้มน้าวใจให้บุคลากรปฏิบัติงานให้เป็นไปตามกฎ ระเบียบ ข้อบังคับของโรงเรียน ผู้บริหารดำเนินการให้บุคลากรทุกคนปฏิบัติตามกฎระเบียบ ข้อบังคับอย่างเคร่งครัดและมีเหตุผล ข้อค้นพบดังกล่าวนี้แสดงให้ ☐ เห็นว่า ☐ ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนฤทธิยะวรรณาลัย สำนักงานเขตสายไหม กรุงเทพมหานคร มีความเข ☐ ใจต่อ ☐ การบริหารสถานศึกษาตามหลักนิติธรรม บริหารวิชาการ ☐ วยความเป ☐ นธรรมตามระเบียบของทางราชการเพื่อปลูกฝ ☐ งให้ ☐ นักเรียนเคารพกฎระเบียบและกฎหมายจึงมีความคิดเห็นไม่ ☐ แยกต ☐

างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิรินารถ นันทวัฒน์ภิรมย์ (2547 : 80) ที่ศึกษา การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามหลักธรรมาภิบาล อำเภอเมืองลำพูน พบว่า การบริหารงานอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยการบริหารทางด้านงบประมาณมีการบริหารงานที่ผ่านระดับคุณภาพการมี ความสำเร็จถึงความสำเร็จ มีการมอบหมายให้ผู้รับผิดชอบในการจัดเก็บ ควบคุม และเบิกจ่ายพัสดุ เป็นงานย่อยที่สำคัญในส่วนของการควบคุม บำรุงรักษา และจำหน่ายพัสดุ ซึ่งต้องมีการปฏิบัติตามระเบียบ สำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. 2535 และแก้ไขเพิ่มเติม และพระเจริญ จิริสุโก (2552: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง “การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลเมืองบางกรวย จังหวัดนนทบุรี” พบว่าการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลเมืองบางกรวย ในด้านนิติธรรมโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่ามีการบริหารตามหลักนิติธรรมมากทุกข้อ แสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารเทศบาลให้ความสำคัญในการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลซึ่งเน้นความเป็น ธรรมตามระเบียบของทางราชการ เพื่อปลูกฝังให้บุคลากรของเทศบาลเคารพกฎระเบียบ และกฎหมาย การบริหารงานตามหลักนิติธรรมนี้

ด้านที่ 2 ด้านหลักคุณธรรม โดยภาพรวมและรายข้อ มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากอาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารมีความประพฤติดีงาม ตามหลักศีลธรรมจรรยา มีการมอบหมาย งานให้แก่บุคลากรปฏิบัติตามความเหมาะสม มีความเสียสละและเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม รับฟังความคิดเห็น ของบุคลากรและเพื่อนร่วมงานด้วยความอดทนจริงใจ วาจาสุภาพเหมาะสม สอดคล้องกับแนวคิดของ เฉลิมชัย สมท่า (2547 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูปฏิบัติการสอนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาเลข เขต 1 พบว่า ผู้ตรวจแบบสอบถามมีความคิดเห็นว่า ผู้บริหารสถานศึกษาใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาตามรายด้าน พบว่า หลักคุณธรรม อยู่ในระดับมากที่สุด เนื่องจากการ บริหารงานโดยยึดหลักคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริตเที่ยงธรรม ให้การสนับสนุนบุคลากรอย่างทั่วถึง บุคลากรของโรงเรียนปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเที่ยงธรรม โดย การจัดกิจกรรมส่งเสริมความมีคุณธรรม และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ แก่นักเรียนตามนโยบายของหน่วยงาน และยังสอดคล้องกับ กิตติมา มาคำพันธ์ (2556 : 17) ที่ศึกษาเรื่อง ความคิดเห็นของครูที่มีต่อการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล ในสหวิทยาเขตวังชัยแก้ว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28 จากการศึกษาพบว่า ครูมีความคิดเห็นด้านหลักคุณธรรม อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจาก ผู้บริหารให้ความสำคัญต่อหลักคุณธรรมและความซื่อสัตย์สุจริตต่อการปฏิบัติหน้าที่ มีไมตรีจิตพร้อมให้บริการ ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเที่ยงธรรม ปฏิบัติตนอยู่ในหลักคุณธรรม ศีลธรรมและจริยธรรม ยึดมั่นหลักการต่อการ ปฏิบัติหน้าที่เพื่อองค์กรและประชาชน มีหลักการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ

ด้านที่ 3 ด้านหลักความโปร่งใส จากผลการศึกษาค้นคว้า พบว่า ครูมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในด้านหลักความโปร่งใส อยู่ในระดับมากเนื่องจากผู้บริหารมีการบริหารงานด้วยความโปร่งใส และตรวจสอบได้ ควบคุม ดูแล การปฏิบัติงานด้านการเงิน และพัสดุให้เป็นไปตามกฎระเบียบและข้อบังคับของทางราชการ สอดคล้องกับ นันทิกร โพธิภูมิ (2558 : 49) ศึกษาเรื่อง การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนดอนเมืองทหารอากาศบำรุง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ด้านหลักความโปร่งใส โดยภาพรวมพบว่า อยู่ในระดับมาก เนื่องจากผู้บริหารมีการบริหารงานด้วยความโปร่งใส และตรวจสอบได้ ควบคุม ดูแล การปฏิบัติงานด้านการเงิน และพัสดุให้เป็นไปตามกฎระเบียบและข้อบังคับของทางราชการ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับพระสุธิตศักดิ์ สุกกิจใจ (2554 : 101) ที่ได้ศึกษาการบริหารการศึกษาตาม หลักธรรมาภิบาล โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอเลาขวัญ จังหวัดกาญจนบุรี พบว่า ด้านหลักความโปร่งใส อยู่ในระดับมาก ผู้บริหารต้องมีการควบคุม ดูแลการปฏิบัติงานด้านการเงิน และ พักตร์ให้เป็นไปตามกฎระเบียบและข้อบังคับของทางราชการมีผู้รับผิดชอบด้านการเงินบัญชีและ พักตร์อย่าง ชัดเจน ผู้บริหารมีการประชุมชี้แจงรายละเอียดเกี่ยวกับเงินงบประมาณที่สถานศึกษาได้รับ

ด้านที่ 4 ด้านหลักการมีส่วนร่วม จากผลการศึกษาค้นคว้า พบว่า ครูมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในด้านหลักการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก เนื่องจากการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนฤทธิยะวรรณาลัย สำนักงานเขตสายไหม กรุงเทพมหานคร เสนอแนวทาง คือให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายทั้งผู้บริหารสถานศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษา ครู และผู้ปกครอง มีส่วนร่วมกันกำหนดวิสัยทัศน์วางแผนและร่วมกันปฏิบัติอย่างจริงจังสอดคล้องกับแนวคิดของ นางลักษณ ยูทธสุทธิพงศ์ (2550 : บทคัดย่อ) ทำวิจัยเรื่อง สภาพการการบริหารตามหลัก ธรรมาภิบาลของสถานศึกษาในเขตตรวจราชการที่ 13 พบว่า สภาพการการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษา ในเขตตรวจราชการที่ 13 โดยภาพรวมอยู่ระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีสภาพการบริหารอยู่ใน ระดับมากทุกด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านหลักการมีส่วนร่วม เมื่อจำแนกตามวุฒิการศึกษา ทั้งโดยรวม และรายด้านทั้ง 6 ด้าน พบว่า ไม่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ส่วนใหญ่ ไม่พบปัญหาใดๆ เพราะทุกคนเข้าใจในหลักการร่วมกัน และยังสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ เสนาะ สภาพไทย (2545:บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง “หลักการบริหาร กิจการบ้านเมือง ที่ดีตามความคิดเห็นของนักเรียนเสนาธิการทหารบก” ผลการศึกษาพบว่า โดยส่วนใหญ่แล้ว นักเรียนเสนาธิการทหารบก จะให้ความเห็นว่าการบริหารบ้านเมืองและสังคมที่ดีของรัฐบาล มีความสำคัญ อยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านความโปร่งใส ด้านการมีส่วนร่วม ด้านความรับผิดชอบ ด้านความคุ้มค่า ด้านนิติ ธรรม

และด้านคุณธรรม

ด้านที่ 5 ด้านหลักความรับผิดชอบ จากผลการศึกษาค้นคว้า พบว่า ครูมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในด้านหลักความรับผิดชอบอยู่ในระดับมาก เนื่องจากผู้บริหารมีการกำหนดนโยบายและเป้าหมายในการปฏิบัติงานอย่างชัดเจน กำหนดปฏิทินการปฏิบัติงานของโรงเรียนเพื่อให้บุคลากรปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ กำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบให้บุคลากรได้ตรงตามความสามารถและมีความชัดเจน มีความสอดคล้องกับแนวคิดของ พิศสมัย หมกทอง (2554 : 151) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของสำนักงานเขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร พบว่าการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่ามีการบริหารงานตามหลักการมีส่วนร่วม มากทุกข้อแสดงให้เห็นว่าบุคลากรของสำนักงานเขตบางกอกน้อยกรุงเทพมหานครมีความตั้งใจ เอาใจใส่ต่อการบริหารงาน พระเจริญ จิริสุโก (2552: บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง “การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลเมืองบางกรวย จังหวัดนนทบุรี” พบว่า การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลเมืองบางกรวย ในด้านหลักความรับผิดชอบอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่าบุคลากร ควรปฏิบัติงานด้วยความรับผิดชอบต่อสังคม และให้บริการต่างๆ ด้วยความจริงใจ

ด้านที่ 6 ด้านหลักความคุ้มค่า จากผลการศึกษาค้นคว้า พบว่า ครูมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในด้านหลักนิติธรรมอยู่ในระดับมาก เนื่องจากผู้บริหารณรงค์ส่งเสริมให้บุคลากร และนักเรียนมีจิตสำนึกในการใช้ ทรัพยากรอย่างประหยัด จัดสรรทรัพยากรที่มีอย่างจำกัดได้อย่างคุ้มค่า และเกิดประโยชน์สูงสุด อีกทั้ง วางแผนการใช้วัสดุ ครุภัณฑ์ต่างๆ ที่โรงเรียนซื้อมาได้อย่างมีประสิทธิภาพ และคุ้มค่ามากที่สุด สอดคล้องกับแนวคิดของ สามารถ อินตามูล (2548 : 114) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการใช้ธรรมาภิบาลในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 5 โดยพบว่า การใช้ธรรมาภิบาลในการบริหารตามหลักความคุ้มค่าในการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานอยู่ในระดับมาก โดยผู้บริหารสถานศึกษาเปิด โอกาสให้ชุมชนได้ใช้อาคารสถานที่รวมทั้งวัสดุอุปกรณ์ของสถานศึกษา ในการจัดกิจกรรมต่างๆ มุ่งเน้นการจัดการทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยเปิดโอกาสให้ ชุมชนได้ใช้ทรัพยากร ของสถานศึกษา และยังสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ อรพินท์ สฟโชคชัย (2543:45) ได้ ทำการศึกษาเรื่อง ศึกษาแนวทางการนำหลักธรรมาภิบาลมาประยุกต์ใช้สำหรับการบริหารงานส่วนท้องถิ่นเพื่อ เสนอรูปแบบและแนวทางในการสร้างธรรมาภิบาล ในระดับตำบลและหมู่บ้าน พบว่า เลือก อบต. ชมพู อำเภอสารภี จังหวัดเชียงใหม่ ใช้กระบวนการพัฒนาธรรมาภิบาลระดับ อบต. ซึ่งเลือกประยุกต์หลัก ธรรมาภิบาล 4 หลักได้แก่ หลัก

นิติธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม และความคุ้มค่า ส่วนอีกสองหลักคือ หลักความรับผิดชอบ และหลักคุณธรรมยังไม่ได้ดำเนินการเพราะเป็นเรื่องนามธรรม

2. จากผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนฤทธิยะวรรณาลัย สำนักงานเขตสายไหม กรุงเทพมหานคร จำแนกตามเพศ พบว่า โดยภาพรวมและรายด้าน ครูที่มีเพศต่างกันมีความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้บริหารโรงเรียนได้นำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารสถานศึกษา เพื่อให้การดำเนินการอยู่บนกรอบของกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ ให้ความเสมอภาคเท่าเทียมกัน ไม่ว่าจะเป็นเพศชายหรือหญิง และเป็นธรรมกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เกิดประสิทธิภาพเน้นการเชื่อมโยงจากทุกภาคส่วนของทุกคนในสถานศึกษา สอดคล้องกับ พระมหาลำพึง ชีรปญโญ (2554 : บทคัดย่อ) ที่ศึกษาเรื่อง การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนนวมินทราชูทิศมัธยม จังหวัดนครสวรรค์ พบว่า บุคลากรที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามธรรมาภิบาลของโรงเรียนนวมินทราชูทิศมัธยม โดยรวมและพิจารณาเป็นรายด้าน ไม่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับ อรุณศรี อ้ายมาศน้อย (2554: บทคัดย่อ) ที่ศึกษาความคิดเห็นของบุคลากรทางการศึกษาที่มีต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลในการบริหารผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 พบว่า บุคลากรทางการศึกษาในอำเภอเมือง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 จำแนกตามเพศ มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลในการบริหารผู้บริหารสถานศึกษาไม่แตกต่างกัน

3. การเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนฤทธิยะวรรณาลัย สำนักงานเขตสายไหม กรุงเทพมหานคร จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงานพบว่า โดยภาพรวมครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก มีการส่งเสริมและพัฒนาการศึกษาของบุคลากรทางการศึกษา จึงทำให้บุคลากรทางการศึกษาที่มีประสบการณ์ทำงานต่างกัน มีความเข้าใจบุคลากรทางการศึกษาที่มีประสบการณ์ทำงานต่างกัน มีความเข้าใจหลักธรรมาภิบาลคล้ายๆกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชารีล่า ลาหมิด(2559 : 94) ที่ศึกษาเรื่อง การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร ตามทัศนะของครูโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดสตูล ที่พบว่า การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร ตามทัศนะของครู โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดสตูล จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของชอหมาด ใบหมาดปันจอ (2553 :บทคัดย่อ)

พบว่า การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารโรงเรียน จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงานสูงสุด ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1.1 ด้านหลักนิติธรรม ผู้บริหารควรมีการกำกับ ดูแล และส่งเสริมให้บุคลากรมี วินัย ประพฤติ ปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบ และข้อบังคับของสถานศึกษาอย่างเคร่งครัด มีการประชุม ชี้แจงหรือ จัดกิจกรรม เพื่อแจ้งให้บุคลากรทราบอยู่เสมอ

1.2 ด้านหลักคุณธรรม ผู้บริหารควรปฏิบัติตนและปลูกฝังให้บุคลากรมีความ ซื่อสัตย์สุจริต มีน้ำใจ รักสามัคคี ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ให้ความเสมอภาคกับบุคลากรทุกคน และ มีการอบรมในเรื่อง คุณธรรมในการปฏิบัติงานอย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง

1.3 ด้านหลักความโปร่งใส ผู้บริหารควรปฏิบัติตามกฎหมาย ตรวจสอบได้ มีการ รายงาน ผลปฏิบัติงานให้แก่บุคลากร ตลอดจนผู้เกี่ยวข้องทราบอย่างทั่วถึง และสม่ำเสมอ รวมทั้ง เปิดโอกาสให้ มีการซักถามข้อสงสัยได้

1.4 ด้านหลักความมีส่วนร่วม ผู้บริหารควรเปิดโอกาสให้บุคลากร ผู้ปกครอง และ ชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมโครงการต่างๆ ของโรงเรียน เช่น การจัดการเรียนการสอน อุปกรณ์ การเรียนการสอน แหล่งเรียนรู้ การบริหารงานด้านงบประมาณ ด้านวิชาการ และด้านการ บริหารทั่วไป

1.5 ด้านความรับผิดชอบผู้บริหารควรมอบหมายหน้าที่ความรับผิดชอบให้แก่ บุคลากร อย่างเหมาะสมกับความรู้ ความสามารถ เป็นการส่งเสริมให้บุคลากรมีความรับผิดชอบใน ตนเองและ ส่วนรวม ปฏิบัติภารกิจต่างๆ ของโรงเรียนโดยไม่มีการทอดทิ้งหรือปฏิเสธและปฏิบัติ กิจนั้นๆ จนสำเร็จ

1.6 ด้านหลักความคุ้มค่า ผู้บริหารควรใส่ใจ ดูแล บำรุงรักษา ตกแต่งและซ่อมแซม อาคาร สถานที่ให้อยู่ในสภาพที่ใช้งานได้อย่างสม่ำเสมอ โดยใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงของ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ประหยัด คุ้มค่า สามารถใช้งานได้อย่างเต็ม ประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุด

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลกับ ประสิทธิภาพของงานด้านต่างๆ

2.2 ควรศึกษาวิจัยความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนฤทธิยะวรรณาลัย สำนักงานเขตสายไหม กรุงเทพมหานคร ตัวแปรอื่นๆ เช่น อายุ รายได้ ระดับการศึกษา ตำแหน่งในการทำงาน เป็นต้น

2.3 ควรศึกษาการนำหลักธรรมาภิบาลมาประยุกต์ใช้ในการบริหารสถานศึกษาในชุมชนและผู้ปกครองมีส่วนร่วมกับการกิจกรรมของโรงเรียน

บรรณานุกรม

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 และฉบับที่ 3 พ.ศ.2553. กรุงเทพมหานคร : กุรุสภา.
- กิตติมา มาคำพันธ์. (2557). ความคิดเห็นของครูที่มีต่อการบริหารสถานศึกษาตามหลัก **ธรรมาภิบาล** ในสภวิทยาเขตวังชัยแก้ว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28. เอกสารเผยแพร่บทความการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง.ระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชธานี.
- เฉลิมชัย สมท่า. (2547). การบริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาตาม **ความคิดเห็นของครูปฏิบัติการสอน**. เลข: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลข เขต1.
- ชอหมาด ไบหมาดปั่นจ. (2553). การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารโรงเรียนเอกชน **สอนศาสนาอิสลามในจังหวัดสตูล. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. สาขาวิชาการ** บริหารการศึกษา. สงขลา: มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- ซารีดำ ลาหมัด. (2559). การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร ตามทัศนะของครู **โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดสตูล.** สงขลา: มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- นงลักษณ์ ยุทธสุทธิพงศ์. (2550). การศึกษาสภาพการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของ **สถานศึกษาในเขตตรวจราชการที่ 13. อุบลราชธานี: สำนักตรวจราชการประจำ** เขตตรวจราชการที่ 8 สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.
- พระเจริญ จิริสุโก. (2552). การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของเทศบาลเมืองบางกรวย **จังหวัดนนทบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัย** มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระสุธีศักดิ์ สุภกิจุโจ. (2554). การบริหารการศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล **โรงเรียนขยาย** โอกาสทางการศึกษา อำเภอเลาขวัญ จังหวัดกาญจนบุรี. กาญจนบุรี: มหาวิทยาลัย

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พิสมัย หมกทอง. (2554). การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของสำนักงานเขตบางกอกน้อย

กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา รัฐประศาสนศาสตร์บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

วีรยุทธ ชาติกาญจน์. (2552). เทคนิคการบริหารสำหรับนักบริหารการศึกษามืออาชีพ.

กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ศิรินาถ นันทวัฒน์ภิรมย์. (2547). การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามหลักธรรมาภิบาล

อำเภอเมืองลำพูน. การค้นคว้าอิสระปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

สามารถ อินตามูล. (2548). การใช้ธรรมาภิบาลในการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเชียงใหม่ เขต 5. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

เสนาะ สถาพไทย. (2545). หลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีตามความคิดเห็นของนักเรียน

สถานีการทหารบก. ปัญหาพิเศษรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะ วิทยาลัยบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติสำนักนายกรัฐมนตรี. (2553).

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545

และฉบับที่ 3 พ.ศ.2553. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี.

อรพินท์ สฟโชคชัย. (2541). สังคมเสถียรภาพและกลไกประชารัฐที่ดี

(Good Governance). รายงานที่ดีอาร์ไอ.